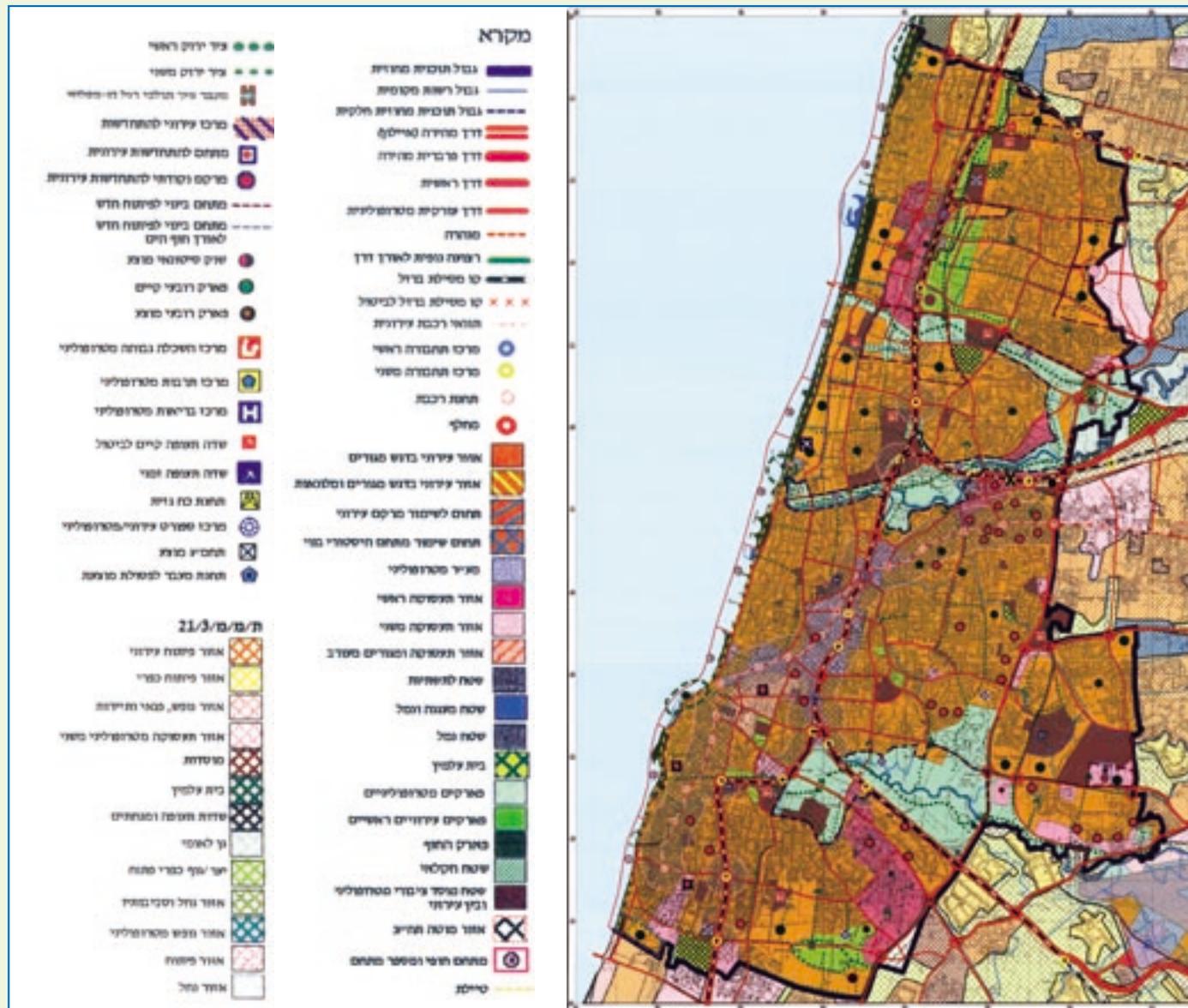

המרחב המטרופוליני

מפה 8.1: תוכנית המתאר המחויית למחוז תל אביב-יפו הנמצאת בהכנה (תמ"מ 5) - תשרית יעודי קרקע

במהלך השנים התפתח בהדרגה סביב העיר תל אביב-יפו איזור מטרופוליני רחב ממדים ששימש כיעד עיקרי להגירת אוכלוסייה ומקומות תעסוקה, תחילה מן העיר תל אביב-יפו אל הערים הסמוכות לה - ערי הטבעת הפנימית של המטרופולין (הרצליה, רמת השרון, בני ברק, רמת גן, גבעתיים, חולון ובתי ים) ומאוחר יותר אל הערים בטבעת התיכונה (רעננה, כפר סבא, הוד השרון, פתח תקווה, ראשון לציון) והטבעת החיצונה (נתניה, לוד, רמלה, רחובות, אשדוד ועוד). המטרופולין פועל כ"מרחב בחירה" אחד לתושביו, הבוחרים בתוכו את מקום מגוריהם, מקום תעסוקתם ומקומות בילוי ופעילות שלהם.

המרחב המטרופוליני של תל אביב-יפו מהווה מרקם מפותח של יישובים בעלי גדלים שונים ובעלי אופי שונה, המקושרים ביניהם ברשתות פיזיות ותפקודיות. האחריות לתפקודם של היישובים במערכת מוטלת על הגופים המוניציפליים. האחריות לתפעול ולתפקוד הרשתות השונות מפוצלת בין מספר רב של גופים: משרדי ממשלה וגופים ממלכתיים אחרים, רשויות מקומיות, איגודי ערים לנושאים ממוקדים (איגוד ערים דן לביוב, איגוד ערים לתברואה, רשות נחל הירקון) חברות פרטיות והתארגנויות אחרות.

המרחב המטרופוליני, שמתפקד כמערכת אחת המקבלת שירותים מרשתות חוצות גבולות מוניציפליים, מחד ומאידך מפוצל לרשויות מקומיות רבות - מחייב רמה מסוימת של תיאום ושל שיתוף פעולה בין רשויות אלה, כדי להבטיח פיתוח מושכל ותפקוד יעיל של משאב הקרקע ושל מערכות התשתית.

במשך שנים היתה חסרה למטרופולין תל אביב-יפו תוכנית כוללת שתנחה את פיתוחו ולא נוצרו מנגנוני שיתוף פעולה ותיאום בין הרשויות המקומיות במטרופולין, למעט איגודי ערים לנושאים ספציפיים.

היום נמצאת בשלבי אישור מתקדמים תוכנית מתאר מחוזית למחוז תל אביב (תמ"מ 5) שנגזרה ממסמך מדיניות האב למטרופולין כולו שהוכן באמצע שנות ה-90.

תוכנית המתאר המחוזית היא כלי סטטוטורי מסדר, שממנו ייגורו תוכניות מתאר מקומיות ותוכניות מפורטות. במובן זה, התוכנית מהווה כלי יעיל לתיאום ולשיתוף פעולה בין הרשויות המקומיות ובין לבין משרדי הממשלה וגופים ממלכתיים אחרים.

המסמכים הסטטוטוריים של התוכנית מסדירים אזורי תפקוד עיקריים (איזור עירוני בדגש מגורים, אזורי תעסוקה ברמות שונות, פארקים מטרופוליניים ועירוניים וכד') כדי להבטיח תפקוד יעיל של המחוז. בנוסף, התוכנית מסדירה כמה פרודורים ראשיים של תשתיות הנדסיות חוצי גבולות מוניציפליים וכמה מתחמים

מטרופוליניים למתקנים לוגיסטיים והנדסיים (שיש קושי למקמם בתוך היישובים צפופי האוכלוסייה של המחוז) ומצביעה על אתרים מטרדיים שיש לפנות אותם. בתחום מערכת התחבורה, התוכנית המחוזית מאמצת את התוואים שנקבעו בתוכניות המתאר הארציות.

מדיניות הפיתוח של התוכנית, שאינה בעלת מעמד סטטוטורי, כוללת המלצות לבניית כמה מנגנוני תיאום ושיתוף פעולה בין הרשויות המקומיות במחוז:

- שינוי גבולות - תיאום בין הפתרונות התכנוניים הרצויים לבין הגבולות המוניציפליים, בעיקר באזורים שנותרו כשטחים פנויים (בלתי מבונים) כדוגמת איזור הגבול המוניציפלי שבין תל אביב לרמת השרון.
- תחומי "תכנון משותף" - אזורים סמוכים הנמצאים בתחומי רשויות מקומיות שונות אך תכנון רציונלי מחייב בהם תכנון משותף, כדוגמת השטח שבין כביש מס' 5 לבין פארק הירקון. ההמלצה היא שהוועדה המחוזית תכין לכל אחד מהם תוכנית מתאר מחוזית חלקית.
- רשות תחבורה ציבורית מטרופולינית - כיוון שהסיכוי להקמת רשות מטרופולינית לתחבורה קלוש, התוכנית ממליצה להסתפק ברשות שיוענקו לה, באמצעות חקיקה, סמכויות תכנון, פיתוח ובקרה של מערכת התחבורה הציבורית.
- תאגידים להקמת תשתיות ולהפעלתן - בנושאים כמו פארקים, מכללות, מוסדות חינוך מיוחד, מוסדות לקשישים או מוסדות תרבות.
- גופי תיאום ושיתוף פעולה בתחום הסביבתי - בנושאי טיפול בפסולת, ניקוז ומניעת שטפונות, חומרים מסוכנים ועוד. בנוסף, מוצע ליצור מסגרת לשיתוף פעולה בין היחידות הסביבתיות בכל הרשויות המקומיות במחוז.
- מסגרת וולונטרית (ולא רשות סטטוטורית) לייצוג המחוז ולקידום ענייניו - תפקידיה יהיו, בין היתר: תיאום וקידום התכנון וההשקעות הציבוריות והכלכליות, הקמת מערך מידע למתכננים, ליומים ולתושבים, ייצוג בכנסת, בממשלה ובגופים ממלכתיים, קידום מעמד המטרופולין בעולם ועוד.

תמ"מ 5 אושרה להפקדה במועצה הארצית לתכנון ובניה ביום 2.6.02 וטרם הופקדה.

מקור הפרק: תוכנית מתאר מחוזית למחוז תל אביב, כרך א': מדיניות הפיתוח המחוזית - עיקרי דברים.